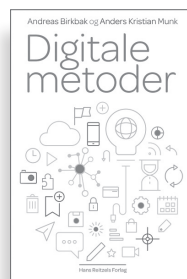

Andreas Birckbak & Anders Kristian Munk:
Digitale metoder
 København: Hans Reitzels Forlag, 207 s.

Vad betyder det egentligen att använda internet i en undersökning? Vilka digitala redskap, plattformar och funktioner finns för att utforska nätet? Hur arbetar man med digitalt födda data? Det är några av de frågeställningar som boken *Digitale metoder* tar upp. Boken syftar till att ge en praktisk introduktion till ett socio-materiellt sätt att närma sig metodutveckling, att tänka med apparater och objekt för att forska om kulturell förändring och samhälleliga tillstånd inom ett område som är under utveckling och där det (ännu) inte finns några enhetliga svar eller etablerad konsensus kring hur detta ska göras.

För även om det länge har varit tekniskt möjligt att mäta internetanvändares digitala spår, är det först under senare år som verktygen att hantera stora datamängder blivit billigare och enklare, vilket tillsammans med människors ökande användning av internet också ökat möjligheten och behovet av att på olika sätt beforska människors beteenden på nätet. Mängden litteratur på området är därför ännu inte så stor (även om vissa delar av fältet, till exempel digital humaniora, har kommit längre), och här fyller boken *Digitale metoder* en viktig funktion.

Digitale metoder bygger på Richard Rogers' idéer om internet-relaterade studier; undersökningar som har sin grund på eller med nätet och som utgår från det digitala och dess möjligheter som grund för metoder och metodutveckling, metoder som "följer mediet", som är "grundade" online, och arbetar

med digitalt "födda" data. Boken tar inte upp digitaliserade metoder, som förts fram av exempelvis Klaus Bruhn Jensen²; att digitala metoder, liksom medierna själva, kan "återanvändas" och där digitala system kan ses som själva metoden.

Förutom Rogers är *Digitale metoder* inspirerad av pragmatismen som lyfts fram av bland andra filosofen John Dewey³, och förankrad i vetenskaps- och teknologistudier (STS), som aktör-nätverksteori (ANT). Det innebär att digitala metoder ses som genomgripande empiriska och deskriptiva projekt; att låta de fenomen man undersöker utveckla sig på sina egna premisser, associera fritt (och undvika externa analytiska kategorier på empirin), liksom behandla ett problems tekniska och sociala aspekter med samma analytiska uppmärksamhet. Det innebär också att man utifrån Deweys syn om "inquiry" tittar närmare på ett problems konsekvenser, som det ser ut just då i den situationen, snarare än att ha ambitionen om generell teoribildning och universell kunskap. Anledningen är enligt författarna, att internet, datamängder och (virtuella) situationer ständigt förändras. Detta skulle man dock, om man vill hårdra det, kunna påstå är grunden för all empirisk forskning. Vidare innebär det pragmatiska tillvägagångssätt som boken antar att man lär av nätets egna aktörer (sökmotorer, algoritmer, bloggare, etc), som redan är i gång med att lösa utmaningar som uppstår i digitalbaserade forskningsprojekt. Slutligen menar författarna att många digitala metodprojekt antar en konstruktivistisk vetenskapsförståelse och ser sig själva som ingrepp i, snarare än uttalande om, världen vi lever i, inspirerad av STS de senaste 40 åren.

Bokrecensent: **Sara Leckner**, universitetslektor, Institutionen för datavetenskap och medieteknik, Malmö högskola.

Digitale metoder är uppbyggd runt sex kapitel. Förutom introduktionen (kapitel 1) består boken av fem kapitel. Det digitala metod-hantverket beskriver författarna som en digital metodcykel som följer ett tämligen igenkännligt mönster. Utgångspunkten är forskningsfrågan som bör formuleras så att den kan besvaras inom ramarna för en digital empiri, det vill säga "följa mediet" (som tas upp i kapitel 4; praktiska exempel på forskningsdesign och hur man kan avgränsa sin undersökning på "nya" sätt). När empirin är avgränsad, data insamlad och en passande forskningsfråga formulerad (i den ordningen) är det möjligt att eventuellt fortsätta med mer konventionella metoder. Detta kunde dock utvecklas mer i boken. I den utsträckning man förblir digitalt metodorienterad gäller det att tänka som "ett med nätet" (kapitel 5), exempelvis genom explorativ nätverksanalys, som kan resultera i nya forskningsfrågor och datadrivna hypoteser. Dessa ska valideras, antingen utanför nätet (offline-grundning) eller genom digital metodtriangulering (online-grundning), vilket också hade kunnat fördjupas mer än vad det gör i boken. Övriga kapitel ger dels en definition av vad digitala metoder och begrepp innebär (kapitel 2), beskriver, kanske onödigt utförligt, internet som forskningsmiljö (verktyg, objekt och praxis) (kapitel 3), samt vänder tillbaka till tidigare kapitel och diskuterar, lite väl översiktligt, konsekvenser av beforskningen av nätet och betraktelser om digital forskningsetik i teori och praktik.

Med utgångspunkt från detta är *Digitale metoder* framför allt en praktisk introduktion till vad det innebär att arbeta med digitala data och metoder som är grundade i internet. Det är inte en metodbok för den som söker grundläggande metodteori, det förväntas läsaren redan kunna, eller fördjupning kring metodologisk teoribildning, utan en bok för den som vill lära sig mer om virtuella, digitalbaserade metoder i praktiken inom ämnesområdena samhällsvetenskap och humaniora. Det är också inom dessa fält som digitala metoder som metodologisk genre har kommit att utvecklas, vilket innebär ett sam-

melsurium av ämnesmässiga traditioner med vitt skilda forskningsintressen och teoretiska traditioner. Detta lyckas boken hantera rimligt väl genom den utgångspunkt som beskrivits ovan. Fördelen är att boken blir användbar för många, men det följer sig naturligt att ansatsen då också blir mer översiktlig och allmän. Fördjupningen får läsaren söka vidare efter någon annanstans.

Författarna menar dock att en pragmatisk förståelse för digitala metoder innebär en viss återhållsamhet i förhållande till att föra vidare metodideal som inte prövats på nätet, och utgår från Rogers argument för att man inte nödvändigtvis behöver sammanlänka digital empiri med icke-digital verklighet, genom att man använder online-grundning och att man inte ska ha föreställningen att man kan ställa samma frågor som med "mer välkända" metoder. Istället för att se detta som ett problem ser författarna (och andra digitala online-grundade metodutvecklare) det som en möjlighet att undersöka nätets egna möjligheter närmare, att undersöka nätet "inifrån och ut"; vad fungerar och vad ger mening digitalt? Då författarna, liksom exempelvis Rogers, ser digitala metoder som något som håller på att utvecklas och formas ska de få lov att göra detta efter de förutsättningar de har. De ska inte styras av klassisk metodologi på gott och ont. Fördelen är att det ger möjlighet till ett mer förutsättningslöst formande av nya metoder i en virtuell miljö.

Men en sådan utgångspunkt innebär avkall på något och *Digitale metoder*, liksom digitala metoder som fält, kan ibland upplevas som just teorilöst. Risker med metoder som har klara tendenser mot det datadrivna, induktiva och explorativa, som hårdraget innebär uppfattningen att söka mönster i stora datamängder istället för att pröva den mot existerande teori⁴, är att man tror att storskaligheten representerar en högre form av vetande⁵, men liksom icke-digitala metoder kan innebära urval som snedvrider resultat eller uppfattning av mönster som inte existerar⁶. Även om författarna själva påpekar riskerna med att tro att stora mängder data onödiggör teori-an knytning, och att "drömmen om teorifrihet

/.../ inte är något, som bara är förbundet med internet eller big data-vågen”, att erfarenheter att arbeta datadrivet redan finns i samhällsvetenskap och humaniora (s. 57), skulle boken tjäna på att bredda diskussionen kring metodologiska aspekter som exempelvis validitet, etik och urval och i relation till etablerad metodteori. Risken är annars att man som forskare tar det datadrivna som en ursäkt att inte förhålla sig kritisk till sin metod.

Men överlag är boken *Digitale metoder* läs- värd och säkerligen användbar för den som studerar internet, om inte annat för att väcka tankar om hur man kan gå tillväga, och som inspiration för att fortsätta utveckla sina metoder. Forskning, och inte bara inom samhällsvetenskap och humaniora, behöver hitta sina egna angreppssätt och verktyg för att hantera praktiska och metodologiska studier på internet, men för att en sådan utveckling ska ta fart krävs att forskare lär sig hantera och utveckla de digitala metoder som finns. Och här fyller *Digitale metoder* en funktion, med praktiska exempel på tillvägagångssätt och verktyg att förstå och studera det digitala, på och med internet. Då det i de nordiska länderna finns ett växande intresse för digitala forskningspraktiker, ligger denna bok helt rätt i tiden. Överlag är detta en metodbok som är värd att ha i (den fysiska så väl som i den digitala) metodbokhyllan.

Noter

1. T ex Rogers (2009, 2013).
2. T ex Jensen (2012, 2014).
3. T ex Dewey (1997 [1916]).
4. T ex Anderson (2008).
5. T ex boyd och Crawford (2012).
6. T ex Gitelman och Jackson (2013).

Referenser

- Anderson, Chris (2008). The End of Theory: The Data Deluge Makes the Science Method Obsolete. *Wired Magazine*, 23 August, 2008 [online]. Available at <<https://www.wired.com/2008/06/pb-theory>>. [Accessed 26 September 2017.]
- boyd, danah & Crawford, Kate (2012). Critical Questions for Big Data: Provocations for a Cultural, Technological, and Scholarly Phenomenon. *Information, Communication & Society*, 15(5): 662-679.
- Dewey, John (1997 [1916]). *Democracy and Education: An Introduction to the Philosophy of Education*. New York, NY: The Free Press.
- Gitelman, Lisa & Jackson, Virginia (2013). Introduction, pp. 1-14 in Gitelman, Lisa (ed.) "Raw Data" Is an Oxymoron. Cambridge, MA: The MIT Press.
- Jensen, Klaus Bruhn (2012). Lost, Found, and Made: Qualitative Data in the Study of Three-Step Flows of Communication, pp. 435-450 in Volkmer, Ingrid (ed.) *The Handbook of Global Media Research*. Hoboken, New Jersey: Wiley-Blackwell.
- Jensen, Klaus Bruhn (2014). Audiences, Audiences, Everywhere: Measured, Interpreted and Imagined, pp. 227-240 in Patriarche, Geoffroy; Bilandzic, Helena; Jensen, Jakob Linna & Jurisic, Jelena (eds.) *Audience Research Methodologies: Between Innovation and Consolidation*. London: Routledge.
- Rogers, Richard (2009). *The End of the Virtual: Digital Methods*. Amsterdam: Vossiuspers.
- Rogers, Richard (2013). *Digital Methods*. Cambridge, MA: The MIT Press.